

NORM VOOR EEN BETROUWBAAR AFREKENSYSTEEM

Versie 2.0 13 maart 2017

Versie	Datum	Aangepast door	Toelichting
1.1	22-12-2011	Voorlopige raad van Deelnemers	Vastgesteld voor publicatie.
1.11	21-05-2012	Ben van der Zwet	Tekstvoorstellen: Namen Stichting en Keurmerk aanpassen Norm 1.3 Regel schrappen, deze is niet principle based
2.0	14-11-2016	Ben van der Zwet Marcel Westervoorde	Tekstvoorstellen: Aanpassing scope, begrippenlijst en normering.
V2.0	27-02-2017	Raad van Toezicht	Vastgesteld voor publicatie

INHOUD

1.	INLEIDING	2
1.1	DOEL	2
2	REIKWIJDTE KEURMERK BETROUWBAAR AFREKENSYSTEEM	3
3.	NORM VOOR EEN BETROUWBAAR AFREKENSYSTEEM	4
3.1	REGISTREER ALLE GEBEURTENISSEN	4
3.2	INTEGRITEIT VAN REGISTRATIES	4
3.3	BEWAREN VAN REGISTRATIES	5
3.4	INZICHTELIJKHEID EN BETROUWBAARHEID VAN RAPPORTAGES	5
4.	BEGRIPPEN	6

1. INLEIDING

1.1 Doel

Afrekensystemen ondersteunen het bedrijfsproces van een ondernemer die tijdens de verkoop van een levering of dienst afrekenet met de consument. De informatie wordt gebruikt om het bedrijfsproces te voeren, om de onderneming te verbeteren en om verantwoording af te leggen.

Het doel van het document is om de norm te beschrijven voor afrekensystemen die in aanmerking komen voor het Keurmerk Betrouwbaar Afrekenstelsysteem.

Het Keurmerk Betrouwbaar Afrekenstelsysteem (afgekort KBA) bevordert de bouw en de installatie van afrekensystemen die gegevens van transacties controleerbaar juist en volledig registreren en betrouwbaar bewaren.

Afrekensystemen met het KBA geven een juist, volledig en blijvend betrouwbaar inzicht in de geregistreerde transacties en handelingen.

De norm beschrijft de eisen die aan een afrekenstelsysteem worden gesteld.

Het document "Norm voor een Betrouwbaar Afrekenstelsysteem" is een uitgave van Stichting Betrouwbare Afrekenstelsystemen.

2 REIKWIJDTE KEURMERK BETROUWBAAR AFREKENSYSTEEM

Reikwijdte

Het keurmerk richt zich op het afrekenstelsel. Het afrekenstelsel, de kassa, ondersteunt en registreert de verkoop van goederen en diensten aan consumenten, tegen directe betaling. Het keurmerk richt zich op het afrekenstelsel als een middel om risico's die ontstaan door dat het beheer van de winkelvoorraad, de verkoop, de registratie van de vordering en de afwikkeling daarvan door directe betaling in één hand liggen te verminderen.

Het afrekenstelsel is een dynamisch samenstel van hard- en software. De wijzigingen in de infrastructuur; de apparatuur en software die worden gebruikt voor de invoer, de verwerking, het bewaren en de uitvoer van gegevens kan veelal naar behoefte van de gebruiker doorlopend worden aangepast.

Het keurmerk omvat de keten van invoer, verwerking, opslag en uitvoer van gegevens van en over het verkoopproces.

De reikwijdte van het keurmerk volgt de keten: van de volledigheid van de eerste vastlegging van het verkoopproces en de integrale verwerking daarvan, het op betrouwbare wijze bewaren en integer leveren van informatie ten behoeve van functies als voorraadbeheer, klantbeheer, inkoop en financiële administratie. Het stelsel stelt de ondernemer in staat om te voldoen aan de wettelijke bewaarplicht.

De beoordeling of het afrekenstelsel de functies biedt die nodig zijn voor een goede ondersteuning van de onderdelen van het specifieke bedrijfsproces van een onderneming valt buiten de grenzen van dit document.

Toelichting

De verkooptransactie begint bij het eerste klantcontact. De eerste vastleggingen in het afrekenstelsel van de klantrelatie en van het bestellen vallen als onderdeel van het verkoopproces binnen de beheersdoelen van de norm.

Afhankelijk van het toepassingsgebied detailhandel, horeca, dienstverlening vallen het toekennen van een tafelnummer, bestellen, produceren, leveren en direct (elektronisch) betalen van de verkoop van goederen en diensten, evenals het ondersteunen van de interne controle binnen de reikwijdte van het keurmerk.

De in het verkoopproces geregistreerde gegevens vormen mede de basis voor functies als voorraadbeheer, klantbeheer, personeelsplanning en urenregistratie, de financiële administratie, het uitwisselen van gegevens met andere afrekenstelsels of derden, het verzamelen van stuurinformatie en business intelligence.

De kwaliteit van de uitvoer valt binnen de reikwijdte van het keurmerk.

De reikwijdte van het keurmerk is niet beperkt tot de traditionele winkelomgeving.

Afrekenstelsels worden gebruikt in combinaties van de verkoop in de traditionele winkel én de webwinkel.

3. NORM VOOR EEN BETROUWBAAR AFREKENSYSTEEM

De Normen voor een Betrouwbaar Afrekenstelsysteem zijn ingedeeld naar vier beheersdoelen.

De norm geeft zo kernachtig mogelijk de eis waaraan een betrouwbaar Afrekenstelsysteem moet voldoen om het beheersdoel te bereiken.

3.1 Registreer alle gebeurtenissen

Beheersdoel:

Het afrekenstelsysteem ondersteunt de registratie van alle gebeurtenissen vanaf het begin van het verkoopproces.

Toelichting:

Bijzondere gebeurtenissen, zoals kortingen, retouren, fooien, afgebroken transacties, onttrekkingen en trainingen, worden als zodanig gekenmerkt en bewaard. Dit maakt het mogelijk om te beoordelen of de in werkelijkheid verrichte transacties ook juist, volledig en tijdig zijn geregistreerd en afgerekend. De gegevens zijn een bron van informatie om de onderneming te sturen. De registratie werkt preventief, het ondersteunt het primaire doel van een afrekenstelsysteem; de volledigheid van de verantwoording van de verkopen.

Norm:

- ▶ Het afrekenstelsysteem ondersteunt de registratie van alle relevante gebeurtenissen (inclusief metadata zoals wie, wat, wanneer en waar). Dit zijn alle handelingen en activiteiten die een invoer of uitvoer van gegevens in het afrekenstelsysteem tot gevolg hebben.
- ▶ Het afrekenstelsysteem maakt de registratie mogelijk vanaf het begin van het verkoopproces.
- ▶ Correcties worden verwerkt zonder de gegevens van de oorspronkelijke transactie te wijzigen. Aanvullende wijzigingen worden met een audit-trail naar de oorspronkelijke transactie geregistreerd.

3.2 Integriteit van registraties

Beheersdoel:

De verwerking en vastlegging van de ingevoerde gegevens is aantoonbaar juist, volledig en tijdig. Het afrekenstelsysteem bevat maatregelen om deze integriteit te waarborgen en bevat of ondersteunt geen functionaliteiten die de integriteit doorbreken.

Van elke wijziging of verwijdering van registraties is inzichtelijk wat dit is geweest, wie hier verantwoordelijk voor is en waar (welke kassa / locatie) en wanneer het is gebeurd.

Dit geldt zowel voor mutaties verwerkt door het afrekenstelsysteem als voor benadering van de database buiten het systeem om.

Normen:

- ▶ De software is beveiligd tegen ongeautoriseerde wijzigingen.
- ▶ De geregistreerde gebeurtenissen zijn juist en volledig en beveiligd tegen ongeautoriseerde wijzigingen.
- ▶ Wijzigingen in geregistreerde gebeurtenissen blijven inzichtelijk.
- ▶ Het controlespoor van wijzigingen in software en registraties blijft inzichtelijk.
- ▶ Inbreuk op de database buiten het afrekenstelsysteem om wordt gedetecteerd en geregistreerd.

3.3 Bewaren van registraties

Beheersdoel:

Alle transacties, gebeurtenissen, permanente en semipermanente gegevens blijven gedurende de wettelijke bewaartermijn bewaard. De authenticiteit, integriteit en controleerbaarheid zijn aantoonbaar gewaarborgd. Het doorbreken daarvan wordt tegengegaan en gesignaleerd.

De onweerlegbaarheid van de gegevens waarborgt de bewijskracht.

De gegevens kunnen vlot en goed worden opgeleverd.

Normen:

- ▶ De vastgelegde gegevens blijven gedurende de wettelijk geldende bewaartermijn van 7 jaar bewaard.
- ▶ De vastgelegde gegevens zijn aantoonbaar authentiek, integer en controleerbaar en zijn beschermd tegen onbevoegd en niet-gedocumenteerd wijzigen.
- ▶ De vastgelegde gegevens kunnen binnen een redelijke termijn ter beschikking gesteld worden.
- ▶ Het afrekenstelsel bevordert dat er regelmatig een back-up wordt gemaakt.
- ▶ Het stelsel van maatregelen om de gegevens gedurende de bewaartermijn op te slaan en te beschermen tegen ongeautoriseerde wijzigingen is gedocumenteerd.

3.4 Inzichtelijkheid en betrouwbaarheid van rapportages

Beheersdoel:

Om de onderneming te kunnen besturen en adequate verantwoording te kunnen afleggen dienen de rapportages een betrouwbaar en inzichtelijk beeld te geven van de registraties in het afrekenstelsel. Daartoe dienen alle gebeurtenissen juist volledig en tijdig te zijn geregistreerd en bewaard (beheersdoelen 1 t/m 3).

De rapportages dienen juist, volledig en tijdig te worden gegenereerd, waarbij de juiste verbanden tussen registraties worden gelegd en de opbouw van het rapport kan worden vastgesteld.

Het afrekenstelsel waarborgt dat de rapportages aansluiten bij de gegevens en maakt dit inzichtelijk. Volledigheid en juistheid betekent dat er waarborgen moeten zijn dat de rapportages aansluiten op de gegevens.

Normen:

- ▶ De rapportages zijn juist, tijdig en volledig en zijn voorzien van de wijze waarop het rapport is opgebouwd.
- ▶ Het afrekenstelsel ondersteunt de periodieke kasopmaak/dagafsluiting.
- ▶ Het afrekenstelsel ondersteunt export naar gangbare formaten, bij voorkeur de XML Auditfile Afrekenstelsel. De op te leveren gegevensset voldoet aan de richtlijnen voor de XML Auditfile.

4. BEGRIPPEN

In dit document worden begrippen gebruikt waarvan het belangrijk is dat de definitie daarvan duidelijk is.

Afrekensysteem	Een systeem dat activiteiten en resultaten van een verkoopproces registreert.
Verkoopproces	Het geheel van transacties en gebeurtenissen die onderdeel zijn van het proces van het leveren van producten of diensten tegen betaling.
Gebeurtenis (event in het Engels)	Een gebeurtenis is een handeling of een activiteit die een input of een output in het afrekenstelsel tot gevolg heeft. Bijvoorbeeld toetsaanslagen, het openen van de kassalade, het aanmaken van een tafel als logische plaatsaanduiding voor de Registratie van bestellingen in de horeca, een elektronisch weegsignaal, het selecteren van een product uit een productlijst, het invoeren van het wisselgeld, maar niet beperkt tot deze opsomming.
Registratie	Het handmatig of geautomatiseerd vastleggen van gebeurtenissen en handelingen binnen een afrekenstelsel.
Transactie	Een weergave van een onderdeel uit het Verkoopproces dat in ieder geval bestaat uit een bedrag, een omschrijving (artikel/dienst/korting, etc.), het aantal, het BTW-tarief, etc. De kenmerkende eigenschap is het financiële karakter.
Waarden	Geld, goederen of diensten.
Controlespoor (audit-trail)	Het controlespoor is een opeenvolging van gedocumenteerde stappen waarmee de feitelijke gebeurtenissen achteraf kunnen worden gereconstrueerd. De registratie van wie-wat-waar-wanneer is een belangrijke basis voor de audit-trail.
Betrouwbaarheid	Betrouwbaarheid omvat de kwaliteitsaspecten Integriteit, authenticiteit en controleerbaarheid.
Beschikbaarheid	De mate van continue beschikbaarheid van het afrekenstelsel, de ongestoorde voortgang van de gegevensverwerking en de beschikbaarheid van registraties gedurende de bewaartermijn.
Integriteit	De mate waarin het object (de transacties) in overeenstemming is met de afgebeelde werkelijkheid (informatie in het afrekenstelsel). Integriteit valt uiteen in de kwaliteitsaspecten juistheid, volledigheid en tijdigheid.
Juistheid	De mate waarin het afrekenstelsel de aangeboden invoer en mutaties correct volgens de specificaties verwerkt tot consistente gegevens.
Volledigheid	De zekerheid dat het afrekenstelsel alle invoer en mutaties verwerkt, zodat geen dubblures of manco's ontstaan. De informatie moet een volledige afbeelding vormen van de werkelijkheid.
Tijdigheid	De mate waarin de informatie op tijd beschikbaar komt om de maatregelen te nemen waarvoor die informatie bedoeld was en een actueel beeld te verkrijgen. Dit leidt tot informatie die de werkelijkheid weergeeft zoals die is op het moment dat de informatie wordt geproduceerd.
Autorisatie	De mate waarin het afrekenstelsel een adequate delegatie van de bevoegdheden ondersteunt.
Controleerbaarheid	De mogelijkheid om vast te stellen hoe de informatieverzorging en haar componenten zijn gestructureerd en binnen een redelijke termijn te controleren.
Authenticiteit	De mate waarin de weergaven van de gegevens de juiste en oorspronkelijke vorm en inhoud hebben.
Rapportage	Een weergave van een selectie uit de registratie(s) in de vorm van een databestand, tekstrapport, tabellenrapport of anderszins, in totalen of in detail.
Producent	Producent is degene die de configuratie van hardware, software en gegevensbestanden als (component van) een afrekenstelsel onder een eenduidige naam en versie aanbiedt aan leverancier of Gebruiker.
Leverancier	Leverancier is degene die een afrekenstelsel verkoopt aan installateur of gebruiker.
Installateur	Installateur is degene die het afrekenstelsel installeert bij de gebruiker.
Gebruiker	Gebruiker is de persoon of organisatie die het afrekenstelsel gebruikt in het verkoopproces.
Bewaartermijn	De in dit document gehanteerde bewaartermijn is een periode van 7 jaar na afloop van een boekjaar waarin de registratie plaats vindt.

Permanente-en semi-permanente gegevens	Permanente en semi-permanente gegevens zijn in tabellen opgenomen gegevens die met behulp van codering gedurende een bepaalde periode gebruikt worden bij de registratie van het verkoopproces.
Correctie	Een correctie is een aanvulling op een eerdere onjuiste registratie om de fouten te verbeteren. De eerdere onjuiste registratie met de correctie geven samen een betrouwbaar beeld van het werkelijke verkoopproces.
ITIL	Information Technology Infrastructure Library, is een referentiekader voor het inrichten van de beheerprocessen binnen een ICT-organisatie.
COBIT	Control Objectives for Information and related Technology. COBIT is een raamwerk waarmee je een IT-organisatie effectief en efficiënt kan inrichten of een bestaande IT-organisatie kan doorlichten.
Cloud-provider	Een bedrijf dat via een netwerk -vaak het internet- hardware, software en/of gegevens beschikbaar stelt. De cloud is een techniek waarmee schaalbare online IT-diensten worden aangeboden.
ISAE3402	Een standaard raamwerk om een oordeel te krijgen over de betrouwbaarheid van uitbestede IT-diensten. De beheersdoelstellingen, de te hanteren norm en de wijze van beoordelen worden per rapport vastgesteld. De ene ISAE3402 is de andere niet.
SLA	Een Service Level Agreement is een overeenkomst tussen een aanbieder en een afnemer van (IT-)diensten. Een SLA bevat de beschrijving van het kwaliteitsniveau van de te leveren diensten en de rechten en plichten van zowel aanbieder als afnemer.
Periodieke kasopmaak / dagafsluiting	Het aansluiten van de getelde daadwerkelijk aanwezige geldmiddelen met de theoretisch volgens het afrekenstelsel aanwezige geldmiddelen én de analyse van de verschillen.